

DÜNYA ÖLKƏLƏRİNDƏ AQRAR SİĞORTANIN İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ TƏCRÜBƏSİNİN AKTUAL İSTİQAMƏTLƏRİ

UOT: 368.8
<https://doi.org/10.30546/3006-0346.2024.6.84.078>

HİK MƏT HƏMİDOV
*Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin
doktorantı*

E-mail: hamidovhikmet@mail.ru

Aqrar istehsalın spesifikliyi ondan ibarətdir ki, o, birbaşa təbii amillərdən, torpaq şəraitindən, bitki və heyvanların istehsalda iştirakından asılıdır. Aqrar sahə məhsullarının istehsalı istər-istəməz bu sənaye üçün xarakterik olan risklərlə əlaqələndirilir ki, bu da yüksək səmərəliliyə nail olmaq üçün idarə olunmalıdır. Aqrar sığorta riskləri minimuma endirməyin ən etibarlı yollarından biridir. Aqrar sahədə sığortanın formalaşması və inkişafı ilə bağlı müxtəlif xarici ölkələrin təcrübəsinə nəzər salaq. Aqrar sığorta sahəsində effektiv fəaliyyətin parlaq nümunələrindən biri ABŞ təcrübəsidir. ABŞ-da sığorta bazarı dünyanın ən böyük bazarıdır və digər ölkələrdən fərqli olaraq bu ölkədə ən böyük bazar payı həyat sığortası deyil, əmlak sığortası tutur. Aqrar sığorta isə ABŞ-da yığılan bütün sığorta haqlarının 1%-dən bir qədər çoxunu təşkil edir. ABŞ-nin aqrar sığorta sistemində sığorta proqramları bitkiçilik sənayesində demək olar ki, bütün növ məhsulları, həmçinin arıçılıq və heyvandarlıq sənayelərində müəyyən növ məhsulları əhatə edən “Sığorta Planları” adlanır. Xüsusi sığorta planı üçün sığorta siyasəti ABŞ fermerlərinin mövcud olan risklərinin idarə edilməsi alətlərindən biridir. Sığorta proqramları əksər məhsullar üçün mövcuddur, lakin bəzi sığorta proqramları pilot olaraq sınaqdan keçirilir və ya ölkə miqyasında genişləndirilmədiyindən yalnız müəyyən sahələrdə mövcuddur [1, s.73].

ABŞ-da fermerlər təkcə yağıntı və temperaturun yaratdığı risklərdən deyil, habelə yanğından, ildırımından, gəmiricilərin vurduğu ziyandan və s. digər risklərdən sığortalanırlar. Bundan əlavə, inkişaf etməkdə olan ölkələrdən fərqli olaraq, ABŞ-da daha az kənd əhalisi var, çünki əhalinin əksəriyyəti urbanizasiyalaşmışlar ki, bu da kəndli təsərrüfatların sayının az olmasına və hər bir təsərrüfat üçün çoxlu torpaq sahəsinin qalmasına səbəb olmuşdur. Bunun əsas səbəbi torpağın açıq bazar əsasında alınmasıdır. Belə olan halda təsərrüfat subyektləri olan fiziki və hüquqi şəxslər maliyyə imkanları çərçivəsində risklərini sığortalayırlar [2, s.65].

Hindistanda aqrar sığorta bazarı həcminə görə dünyada aparıcı yerlərdən birini tutur. Bu ölkədə

əkin sahələri çoxlu sayda riskə məruz qaldığı üçün 25 milyondan artıq fermer öz məhsulunu sığortalayır. 2013-cü ildən Hindistan hökuməti aqrar sığorta üzrə dövlət inhisarından imtina edib və nəticədə dövlət dəstəyi ilə milli proqram çərçivəsində sığorta sistemində özəl sığortaçıları cəlb olunur.

Avropada aqrar sığorta ən çox İspaniyada yayılıb və bunun əsas səbəbi ölkədə aqrar sektorun milli iqtisadiyyatın ən önəmli sahələrindən biri olması, eləcə də onun iqlim xüsusiyyətləri ilə izah olunur. İspaniyanın aqrar sığorta sahəsində böyük təcrübəsi var və 1978-ci ildən mövcud olan mövcud sığorta sistemi bu təcrübə üzərində qurulub. Ölkənin sığorta şirkətləri agentlik kimi fəaliyyət göstərir və dövlətin təkrarsığorta şirkəti vasitəsilə bütün risklər təkrar sığortalanır. İspaniyada 100-dən çox heyvan və məhsul sığortası təklif edilir, tariflər dövlət şirkəti tərəfindən hesablanır, fermerlərin təxminən 70%-dən çoxu, əkin sahələrinin 90%-i və heyvanların 70%-i sığortalanıb. Aqrar sığorta istehsalçıları üçün könüllüdür, lakin sığortaçılarından sığorta proqramlarının tələblərinə cavab verən bütün istehsalçılarla işləmək tələb olunur.

Türkiyədə aqrar sığortanın inkişafını 2 mərhələyə bölmək olar. Birinci mərhələ 1957-2005-ci illəri əhatə edir ki, bu dövrdə Türkiyədə kənd təsərrüfatı istehsalının davamlılığını təmin etmək məqsədilə bir çox qanunlarla idarə olunan müxtəlif risk idarəetmə sistemlərindən istifadə edilmişdir. Bu qanunlar təbii risklərdən zərər çəkən fermerlərə toxum və maddi yardım göstərməklə onlara gəlir itkisinə görə kompensasiya verilməsini tənzimləmək məqsədi daşıyırdı. Bu dövrdə 9 özəl şirkət dövlət yardımından əlavə aqrar sığorta təklif edib. Sığorta olunan fermerlərin xüsusi çəkisi çox aşağı olub, belə ki, doluya görə fermerlərin ümumi sayının 0,1%-i, kənd təsərrüfatı heyvanları üzrə isə 0,5%-i sığortalanıb. Aqrar sığortanın inkişafının inkişafına keçidin ikinci mərhələsi 2005-ci il iyunun 14-də “Kənd təsərrüfatı sığortası sistemi haqqında” yeni Qanunun qəbulu olub ilə başlanılıb ki, bununla da bu sahədə dövlət-özəl tərəfdaşlıq münasibətlərinə icazə verilib, aqrar sektorun itkilərə görə qorunma-

sının texniki-iqtisadi aspektləri müəyyənləşdirilib. 2006-cı il iyunun 6-da kənd təsərrüfatı istehsalında itkilərin təbii risklərdən ödənilməsinə zəmanət verən vahid qurumun olması ilə səciyyələnən yeni aqrar sığorta sisteminə keçid reallaşdırılıb. 2006-cı ildə dövlət-özəl əməkdaşlığına əsaslanan yeni aqrar sığorta sisteminin yaradılmasından bəri Türkiyə dövləti aqrar sığorta üzrə sığorta haqlarının 50%-ni maliyyələşdirməklə fermerləri dəstəkləmişdir. Belə ki, yeni aqrar sığorta sistemi sığorta və kənd təsərrüfatı sahəsində fəaliyyət göstərən dövlət, özəl qurum və təşkilatların ayırmaları hesabına formalaşmışdır. Türkiyədə yeni kənd təsərrüfatı sisteminin əsas xüsusiyyəti aqrar sığorta hovuzunun yaradılması olmuşdur. Aqrar sığorta hovuzuna Aqrar Sığorta Aktı kontekstində hovuzun bütün məqsədlərini reallaşdırmaq üçün kənd təsərrüfatı biznesi ilə məşğul olan sığorta şirkətləri tərəfindən korporasiya kimi yaradılan idarəedici şirkət - Kənd Təsərrüfatını Sığortalama Sistemi (TARSİM) daxildir. TARSİM-in əsas vəzifələrinə aqrar sığorta sistemində tətbiq olunan əsas prinsiplərin hazırlanması və məhsul məsələləri, subsidiya nisbətləri, risklər və dəstəklənəcək regionlarla bağlı araşdırmaların aparılması daxildir. Şuranın əsas vəzifələrinə həmçinin problemlərin aradan qaldırılması, iddiaların həlli prosedurları, TARSİM ilə müqavilələrin bağlanması və sığorta şirkətləri üçün komissiyaların müəyyənləşdirilməsi daxildir. TARSİM sistemdə zərərlərin tənzimlənməsi fəaliyyətləri, risklərin bölüşdürülməsi, ötürülməsi və təkrarsığorta planının icrası, həmçinin sığorta haqlarının toplanması və iddiaların ödənilməsi ilə bağlı bütün növ işlərin reallaşdırılmasında önəmli rol oynayır [3, s.8]. Türkiyə aqrar sisteminin uğurunun əlavə göstəricisi onun əsasında digər ölkələrdə də kənd təsərrüfatı sığortası sistemlərinin yaradılmasıdır. 9-11 dekabr 2018-ci il tarixlərində Türkiyə ilə Azərbaycan arasında aqrar sığorta sahəsində əməkdaşlıq haqqında Niyət Bəyannaməsi imzalanıb. Nəticədə, 3 noyabr 2020-ci il tarixində Türkiyə ilə Azərbaycan arasında intensiv təmaslar və Türkiyənin aqrar sığorta sistemi modelinin Azərbaycanda təkrarlanması ilə bağlı TARSİM-in tövsiyələri nəticəsində Azərbaycan Aqrar Sığorta Fondu ilk siyasətini çıxararaq fəaliyyətə başlayıb. Qeyd edək ki, Azərbaycan Aqrar Sığorta Fondu Prezident İlham Əliyevin fərmanı ilə 19 avqust 2019-cu ildə yaradılmışdır. Əsas məqsəd aqrar sığorta sisteminin təşkil etmək, inkişafının davamlılığına nail olmaqdır [4].

Türkiyədə aqrar sığortaya dövlət dəstəyi məqsədilə yaradılan TAPSİM idarəedici şirkətə müşahidə şurası kimi Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, ölkə Xəzinədarlığının, sığorta şirkətlərinin nümayəndələri daxil edilib. Sığorta ödənişləri TAPSİM-dən ödənilir. Bundan əlavə, bu şirkət təkrar sığorta üçün qəbul edilmiş risklərin yerləşdirilməsi ilə məşğuldur.

Dünyanın müxtəlif ölkələrində olduğu kimi, Azərbaycanda da da aqrar sahənin davamlı inkişafı istehsalın fasiləsiz aparılmasını və əhalinin kənd təsərrüfatı məhsullarına olan tələbatının vaxtında ödənilməsinə nəzərdə tutur. Bu baxımdan mümkün problemlərin, o cümlədən əlverişsiz iqlim şəraiti, təbii fəlakətlər, zərərli həşəratların kənd təsərrüfatı sahələrinə hücumu və aqrar sektora dəyər biləcək digər itkiləri kompensasiya etmək, riskləri idarə etmək məqsədilə aqrar sığortadan istifadə etmək lazımdır, çünki, bunlar, fermerlər, sahibkarlar və kənd təsərrüfatı işçiləri üçün daha sağlam rəqabət mühiti yaratmaq baxımından önəmlidir [5, s.187].

Beynəlxalq təcrübədə kənd təsərrüfatı risklərinin sığortalanmasının dövlət-özəl əməkdaşlıq modeli geniş yayılıb. Klassik sığorta modelində yalnız iki tərəf - sığortalı və sığortaçı iştirak edir. Dövlət-özəl əməkdaşlıq şəraitində kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıların risklərinin sığortalanmasının üç iştirakçısı - dövlət, sığortaçı və sığortalı var. Bu modeldə aparıcı rol bu münasibətlərin təşəbbüskarı, təşkilatçısı və təminatçısı rolunu oynayan dövlətə məxsusdur. Dövlət-özəl əməkdaşlıq modelində dövlət sığortaçı üçün onun fəaliyyətini mövcud qanunvericilik çərçivəsində təmin edən nəzarət orqanıdır. Beynəlxalq təcrübədə aqrar sığortanın beş növ modeli vardır:

1. Amerika (ABŞ) modeli. Bu model dövlət və özəl sektor arasında ən səmərəli qarşılıqlı əlaqə modellərindən biri hesab olunur. Ölkə rəhbərliyi tərəfindən kənd təsərrüfatı risklərinin idarə edilməsi mexanizmi kimi fəaliyyət göstərən aqrar sığorta sisteminə böyük önəm verilir. Modelin çatışmazlıqlarına dövlət üçün yüksək inzibati xərclər və sığorta şirkətlərinin məhdud gəlirliliyi daxildir.

2. Kanada və İsrailin tətbiq etdikləri yüksək dərəcədə hökumət təsirinə malik model. Kanadada aqrar sığorta 60 ildən artıqdır ki, mövcuddur və könüllü sığorta növüdür.

3. Türk-İspan modeli (İspaniya, Türkiyə). İspaniyada fermerlərin 70%-dən çoxu, məhsulların təxminən 90%-i və heyvanların 70%-i sığortala-

nib. İspaniya hökuməti heyvan sığortası ilə yanaşı, məhsul sığortasını da subsidiya edir. Orta hesabla subsidiyalar sığorta haqlarının ümumi məbləğinin 53%-i səviyyəsindədir. Türkiyədə ispan modelinə bənzər yaradılmış dövlət-özəl əməkdaşlıq modeli də bir çox ölkələr üçün yaxşı nümunədir. Modelin çatışmazlıqları dövlət üçün yüksək inzibati xərclər, hovuz vasitəsilə bütün aqrar sığorta proseslərinin idarə edilməsi və reallaşdırılması ilə əlaqədar özəl sektorun rolunun azaldılmasıdır.

4. Avstriya və İsveçrədə tətbiq edilən bazarda vahid aqrar sığortanın mövcudluğu modeli. İsveçrədə aqrar sığorta sistemi heyvan sığortasına əsaslanır və bu sığorta müxtəlif sığorta şirkətləri tərəfindən, məhsul sığortası isə bazarda tarixən ölkə fermerlərinin təşəbbüsü və iştirakı ilə formalaşmış yeganə sığorta təşkilatı tərəfindən reallaşdırılır. Çatışmayan cəhəti, kənd təsərrüfatı istehsalçılarının fəlakətli risklər zamanı kifayət qədər müdafiəsinin olmamasıdır.

5. Alman modeli. Almaniyada kənd təsərrüfatı risklərinin sığortasının subsidiyalaşdırılması üzrə hazırlanmış konkret proqram yoxdur və onların idarə edilməsi üçün cəmi üç alət mövcuddur:

1) baş verilən əlverişsiz hava hadisələrindən sonra yaranan mənfə təsirlərin aradan qaldırılması məqsədilə dövlət tərəfindən göstərilən yardımlar (tam olaraq hökumət tərəfindən maliyyələşdirilir);

2) heyvan xəstəlikləri üzündən dövlət tərəfindən qismən maliyyələşdirməni reallaşdırmaq məqsədilə yaradılan sığorta fondu;

3) doludan mühafizə məqsədilə könüllülük əsasında reallaşdırılan özəl sığorta.

Ümumiyyətlə, aqrar sığorta sistemi müxtəlif inkişaf mərhələlərini keçmişdir. Ən çox yayılmış sığorta növü könüllü sığortadır. Amma icbari aqrar sığortası olan ölkələr var, məsələn, Belarus, Qazaxıstan, İsrail, Mərakeş, Yunanıstan belə ölkələrdəndir. Bir sıra ölkələrdə, xüsusən, ABŞ, İtaliya, İspaniya, Çində dövlətin iştirakı ilə sığorta proqramları reallaşdırılarkən, ölkənin kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına müəyyən növ maliyyə dəstəyi vermək imkanı olduqda, sığorta müqailələri əsasında hesablama prinsipi tətbiq edilir. Bu, təsərrüfatların sığorta proqramlarında iştirakını artırır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində ən çox yayılmış aqrar sığorta növlərinə daxildir: fərdi risklərdən sığorta; birləşmiş sığorta; çox riskli məhsul sığortası; gəlir və mənfəət sığortası; indeks sığortası; heyvan sığortası.

Əksər Avropa ölkələri, o cümlədən ABŞ, Çin və

Türkiyə dövlət dəstəyinin əsas forması kimi subsidiyalaşdırılmış sığorta haqlarından istifadə edirlər. Toplanan sığorta haqqının 90%-i məhsul istehsalının payına düşür, çünki bu sahə mənfəi hava amillərinin təsirinə daha çox həssasdır. Bu gün ABŞ və İspaniya kənd təsərrüfatı risklərinin sığortası sahəsində dövlət dəstəyində qabaqcıl təcrübəyə malikdir, onun yüksək effektivliyi sığorta təminatının geniş spektrini və hazırlanmış sığorta proqramlarına tələbatı təsdiq edir.

Kanada və İspaniyada subsidiya alan bütün istehsalçılardan məhsul istehsalı haqqında məlumat təqdim etmələri tələb olunur. Sığorta şirkətlərinin risk vəziyyətini yerində qiymətləndirmək üçün sığortalanmış məhsullara istənilən vaxt nəzarət etmək imkanı da var. Bu yanaşmanın əsas prinsipi ondan ibarətdir ki, kifayət qədər məlumatla sığorta şirkəti mütəxəssisləri istehsalçının risk profilini daha yaxşı qiymətləndirə və daha yaxşı sığorta şərtləri təklif edə bilsinlər.

Dünya təcrübəsinə görə, kiçik fermerlər daha çox indeksli sığortaya üstünlük verirlər. Bu, klassik növlərə alternativdir, onun özəlliyi ondan ibarətdir ki, fərdi təsərrüfatda xüsusi itkilərin qiymətləndirilməsi yoxdur və kompensasiyanın məbləği fərdi amillərin təsirindən asılıdır və əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş modelə uyğun olaraq hesablanır. Bu sığorta növü müqavilə bağlamaq və itkilərin ödənilməsi proseduru xeyli asanlaşdırır, həmçinin daimi dəstək tələb etmir. Bu sığorta növü Hindistan, Meksika, Çin və Taylandda geniş yayılmışdır. Bu ölkələr kiçik kənd təsərrüfatı istehsalçılarının böyük əraziyə səpələnməsi ilə xarakterizə olunur. Bu gün indeksli sığortanın ən çox yayılmış növləri hava indeksi sığortası və məhsuldarlıq indeksi sığortasıdır [6, s.490].

Dünyanın bir sıra ölkələri hava şəraitinin mənfə təsirlərinə məruz qalan fermerlərə ödəniş etmək üçün risk səviyyəsini müəyyənləşdirərəkən hava indekslərindən istifadə edirlər. Hava indeksi sığortası aqrar sektor üçün ən perspektivli yeni proqramdır və sığortalılara alınan zərərin məbləğini ən sürətli şəkildə ödəməyə imkan verir. Son illərdə bir çox ölkələr hava indeksləri əsasında aqrar sığortadan istifadə etməyə başlayıblar. Bunun reallaşdırılması məqsədilə məhsulların ən mühüm hava risklərindən sığortalanmasına imkan verən sığorta məhsulları hazırlanır. Belə məhsullar artıq ABŞ, Kanada, İspaniya və Hindistanda işləyir. Hazırda Latın Ame-

rikası, Afrika və Asiyada hava indeksinə əsaslanan sığorta daha çox tətbiq edilir. Aqrar sığorta subsidiyaları bir çox ölkələrdə dəstəklənir. Kanada, ABŞ və İspaniyada mükafatların subsidiyalaşdırılmasına, meyvə, tərəvəz və kənd təsərrüfatı heyvanlarına 60-80%, digər məhsul növlərinə isə yalnız 30-40% səviyyəsində subsidiyalar vermək üçün differensial yanaşma tətbiq edirlər [7, s.152-153].

Bir sıra dünya ölkələrində hökumətlər kənd təsərrüfatı istehsalçılarının müxtəlif qrupları üçün sığorta xidmətlərinə bərabər çıxışı təmin etmək üçün sığorta şirkətlərinə xüsusi subsidiyalar verir. Meksikada 2004-cü ildən bəri hökumət peyk ölçmələri və yağıntı indekslərindən istifadə edərək quraqlığın səviyyəsini və yem bitkiləri istehsalının həcmi müəyyənləşdirir. Daha sonra hökumət hava şəraitinin təsir dərəcəsinə əsasən müəyyənləşdirilən fermerlərə yardımın məbləğini hesablamaq üçün indekslərdən istifadə edir. Etibarlı hava məlumatlarını əldə edən hökumət fəlakətli hadisələrin indekslərini tez və səmərəli şəkildə hesablayır və ölkənin aqrar sektoru üçün fəlakət sığortası sistemini tətbiq edir.

Digər məhsul sığortası proqramı ABŞ, Kanada, İsveç kimi ən inkişaf etmiş ölkələrdə tətbiq olunan gəlir indeksi konsepsiyasıdır. Bu proqramlara əsasən dəymiş ziyan fərdi təsərrüfat üzrə deyil, inzibati rayon üzrə orta məhsuldarlığa görə qiymətləndirilir. Ərazi üzrə orta məhsuldarlıq uzunmüddətli orta məhsuldarlıq səviyyəsindən aşağı düşdükdə, zərərin ödənilməsi bütün sığortalanan təsərrüfatlar arasında eyni payda həyata keçirilir. Bu proqramların əsas istifadəçiləri kiçik və orta istehsalçılar, həmçinin yeni fəaliyyətə başlayan fermerlərdir. Bu proqram üçün bir seçim gəlir və mənfəət indeksi sığortasıdır və bu, ABŞ-da ən populyar üsuldur. Bu zaman müştərilər məhsulun məhsuldarlığı və qiyməti aşağı düşdükdə, inzibati rayon üzrə bütün təsərrüfatların orta illik gəliri azaldıqda ödəniş alırlar. Bununla belə, gəlir və gəlir indeksi sığortasının çatışmazlığı ondan ibarətdir ki, bunun üçün təxminən 4-6 ay müddətində toplanan statistik məlumatlar tələb olunur.

YEKUN

Beləliklə, aqrar sığorta üzrə beynəlxalq ekspertlər hesab edirlər ki, aqrar sığorta sığortası sistemində ən effektiv dövlət dəstəyi sığortalılar üçün müxtəlif fəaliyyətlərin subsidiyalaşdırılmasıdır ki, bu da onların peşəkar fəaliyyət üzrə təlimlərinin maliyyələşdirilməsini nəzərdə tutur.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, aqrar sığorta sistemlərinin tətbiqinə və ya mövcud olanların dəyişdirilməsinə cəhdlər edilir. Hələ də dünyada ideal aqrar sığorta proqramları nümunələri yoxdur və bu proqramlar hər bir ölkənin xüsusiyyətlərinə uyğun tətbiq olunur və s.

Açar sözlər: *Dünya ölkələri, aqrar sığorta, dünya sığorta modelləri, dünya sığorta mexanizmləri, dünya təcrübəsi, sığorta üzrə dünya təcrübəsi, aqrar sığorta üzrə dünya təcrübəsinin aktual istiqamətləri.*

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Копейкин, К. Перспективные программы сельскохозяйственного страхования на примере опыта США / К. Копейкин, А. Ф. Корольков // *Страховое право*. – 2021. № 2(91), – с. 72-77.

2. Qafarlı, X.Ə. *Aqrar sahədə indeksli sığorta: dünya təcrübəsinə və Azərbaycanda tətbiq imkanlarına baxış. Kənd təsərrüfatının iqtisadiyyatı*, –2023. № 1 (43), – s.62-70.

3. Ильина, Д., Ким, А. *Зарубежный опыт развития агрострахования. Институт макроэкономических и региональных исследований, Август 2023 г., с.1-10* // [Elektron resurs] / URL: <https://imrs.uz/files/publications/ru/838638.pdf>.

4. *Aqrar Sığorta Fondunun yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı*. – Bakı, 19 avqust 2019.

5. Abışova, Ç.M. *Aqrar sahənin dayanıqlı inkişafında sığorta mexanizminin rolu. Kənd təsərrüfatının iqtisadiyyatı 2020*. № 4 (34), – s.186-191.

6. Образцова, О.А. *Государственное регулирование и основные способы поддержки развития сельскохозяйственного страхования в России и за рубежом* / О.А. Образцова, А.В. Агибалов // *Теория и практика инновационных технологий в АПК: материалы национальной научно-практической конференции*, – Воронеж, – 15–23 марта 2022, – с. 486-495.

7. Лежепёкова, А.В., Огорокова, О.А. *Система агрострахования: актуальные проблемы и международный опыт. "Теория и практика современной науки"* – 2015. №4(4), – с.144-153.

ХИКМЕТ ГАМИДОВ
Докторант Азербайджанского
Университета Кооперации,
E-mail: hamidovhikmet@mail.ru

АКТУАЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОПЫТА РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СТРАХОВАНИЯ В СТРАНАХ МИРА

В статье рассмотрены современные направления развития агрострахования в странах мира. Проанализированы вопросы развития и моделирования аграрного страхования в США, страны Евросоюза, а также Турция, Испания, Канада и др. Дана характеристика механизмов развития аграрного страхования в ряд странах. Рассмотрены проблемы эффективной организации агрострахования и даны направления их решения. Обозначены и обобщены преимущества механизмов агрострахования в разных странах. Изучены и обобщены важные направления опыта развития агрострахования в ряде стран мира.

Ключевые слова: *страны мира, агрострахование, мировые модели страхования, мировые механизмы страхования, мировой опыт, мировой опыт страхования, современные направления мирового опыта агрострахования.*

HIKMAT HAMIDOV
Doctoral student of Azerbaijan
Cooperation University,
E-mail: hamidovhikmet@mail.ru

CURRENT AREAS OF EXPERIENCE IN AGRICULTURAL INSURANCE DEVELOPMENT IN COUNTRIES OF THE WORLD

The article examines modern trends in the development of agricultural insurance in countries around the world. The issues of formation, development and modeling of agricultural insurance are analyzed in USA, EU countries, as well as Turkey, Spain, Canada, etc. The characteristics of the mechanisms for the development of agricultural insurance in the countries are given. The problems of effective organization of agricultural insurance are considered and directions for their solution are given. The advantages of agricultural insurance mechanisms in the countries studied are identified and

generalized. Important areas of experience in the development of agricultural insurance in a number of countries around the world have been studied and generalizations have been made in this regard.

Key words: *countries of the world, agricultural insurance, global insurance models, global insurance mechanisms, global experience, global insurance experience, modern trends in global agricultural insurance experience.*